

Földgáz nagykereskedelmi modell-alternatívák 2015 után Magyarországon

---

III. Nyilvános konzultáció

Moderátor: Kaderják Péter

Budapest, 2012. november 14.

- Konklúziók (nov.7)
- Intézményi keretrendszer
- Egyetemes Szolgáltatás – alternatívák
- Egyebek

1. A szállítói kapacitás lekötés mai rendszerének az az eleme, amely a fogyasztókhöz rendelt kapacitások nyilvántartását követeli meg illetve azt a kereskedőváltás előfeltételeként szabja (un. hátizsák elv) idejétmúlt. Annak fenntartása a kialakulóban lévő EU Network Code előírásaival nem egyeztethető össze. Egyetértés alakult ki, hogy a hátizsák elv az előző modellváltáskor szükséges átmeneti szerepét betöltötte, azonban mostanra tartalmilag kiürült, a szereplők nem alkalmazzák, így a kivezetése a kapacitáselosztási szabályok közül aktuálissá vált.
2. A szállítói és elosztói entry és exit kapacitások elosztása szűkösség esetén aukciós eljárás segítségével megoldható- noha jelenleg nem jellemző az ilyen jellegű szűkösség a belső hálózatokon. Az FGSZ jelezte, hogy hátizsák elv nélkül is megfelelően tudja kezelni a kapacitás elosztás problémáját. A transzparencia kulcskérdés a tiszta aukciós mechanizmus bevezetésekor.

3. Ugyanakkor a résztvevők felhívták a figyelmet arra, hogy az Egyetemes Szolgáltatás fenntartása esetén a hátzárak elv elvetésével megszűnik e fogyasztói szegmens számára a kapacitásokhoz történő hozzáférés elsőbbségét biztosító jelenlegi rendszer is.
4. Az FGSZ jelezte, hogy a kialakuló hozzáférési szabályok közül az overbooking előírás alkalmazása a hazai körülmények között (fizikai zsúfoltság a HAG-on) problémás lehet, lévén, hogy az elv nem a fizikai, hanem elsősorban a szerződéses torlódás kezelését szolgálja.
5. A jövőben a gáz szállítói hálózat az európai uniós határokon az új Network Code szerinti működik majd, míg a nem európai határokon is törekedni kell a minél inkább az európai szabályozás irányába mutató közös szabályok megalkotására. A hamarosan meginduló magyar ukrán irányú szállítás ennek első sikere lehet.

6. A hazai tárolói verseny kiélezett, részben a többletkapacitás, részben az egyéb rugalmassági szolgáltatások (határkapacitások bővülése, fogyasztói alkalmazkodás) erősödése miatt. A hozzászólók jelezték, hogy a jelenlegi egységes szabályozott hozzáférési árazás torzító hatású és mindkét tárolói engedélyes kezdeményezte a tárgyalásos hozzáférési rendszerre történő áttérést.
7. A tárolói versenyt torzító jelenlegi gyakorlatot (elsősorban a biztonsági földgáztároló kitérési kapacitásainak kereskedelmi célra történő használata) meg kell szüntetni.
8. Vita alakult ki a biztonsági készletezés jelenlegi rendszerének esetleges átalakításával kapcsolatos lehetséges előnyökről és hátrányokról. A biztonsági tároló vagy egy része piaci tárolóvá alakítása növelhetné a tárolói versenyt, jótékony hatást gyakorolhatna az árakra és elmozdulást jelenthetne a belső piaccal kapcsolatos nagyobb fokú megfelelés irányába. Az ellátásbiztonságot ebben az esetben (nemzetközi példák alapján) a kereskedők számára előírt kötelező biztonsági tárolási arány előírása garantálná. Vita alakult ki a két rezsim várható költségeit illetően.

9. Elhangzott, hogy a jelenlegi TOP szerződés lejárta, a gázpiaci modellváltás és a biztonsági készletezési rendszer egyidejű átalakítása ellátásbiztonsági kockázatot jelentene.
10. A hazai földgázbázisú erőművek nehéz versenyhelyzetét súlyosbítja, hogy a hazai gázellátás biztonságának garantálásával kapcsolatban kettős terhet viselnek (stratégiai készletezési díjfizetési kötelezettség; alternatív tüzelőanyag tárolási kötelezettség), ugyanakkor gázellátási válsághelyzet esetén a stratégiai földgázkészlethez épp e szereplők nem férhetnek hozzá. E helyzet felülvizsgálata indokolt.
11. Magyarország régiós gázelosztói szerepbe kerülése reális vízió, amely jelentős befektetéseket és kormányzati szinten összehangolt stratégiát és végrehajtást igényel. A befektetések és az azzal kapcsolatos fogyasztói többletterhek a növekvő tranzitforgalom bevételeiből mérsékelhetők sikeres stratégia esetén. A résztvevők jelezték, hogy utóbbival kapcsolatban jelenleg hiányérzetük van, az NFM-től kezdeményezőbb szerepre számítanak.

12. Az FGSZ jelezte, hogy piacintegráció szempontjából jelenleg a magyar és román kiegyenlítő piacok összekapcsolása van napirenden. A további piacintegráció alapvető feltételei az interoperabilitási kritériumok teljesítése és az összekötő vezetékek kétirányúvá tétele.
13. A magyarországi gázpiac ellátásbiztonságának műszaki szempontú elemzése elkészült, de a kereskedelmi szemléletű elemzése még szükséges, az időbeliség szempontjának szem előtt tartásával, valamint fontos vizsgálni a regionális válságkezelés lehetőségeit.

Piaci intézményrendszer, szabályozási környezet

- Összekötő kapacitások piaca
- Likvid OTC és gáztőzsde
- Földgáztárolói piac
- Kiegyenlítő gázpiac
- ...?

- Hozzáférési szabályok diszkrimináció mentessége és piaci alapú megoldások alkalmazása
- A nagy- és kiskereskedelmi termékárakba csak JPE szabályozás alapján lefolytatott eljárás vagy versenyhatósági eljárás alapján kerülhet sor beavatkozásra
- Transzparencia
- ...?

- Döntések legyenek átláthatóak
- Konzultáció a piaci szereplőkkel
- Rendszeres piacmonitoring, adatpublikáció
- Kiszámíthatóság
- Minimális beavatkozás a piaci folyamatokba
- Szabályozó: Watchdog, fogyasztóvédelmi szempont és közjó kiemelten

Mennyi Magyarország földgázfogyasztása? (millió m³)

	2007	2008	2009	2010	2011
MSZKSZ	12 470	12 512	11 022	11 802	11 035
Eurostat	13 143	12 967	11 237	12 051	11 219
FGSZ	13 189	12 917	11 037	12 143	11 954
MEH (FGSZ alapján)	13 509	13 428	11 655	12 505	11 890
MEH (VEZESTÉK)	12 625	12 383	10 826	12 613	
MEH (éves jelentés)	13 383	13 184	11 415	12 052	
FGSZ éves jelentés I.			12 527	12 137	11 650
FGSZ éves jelentés II.			12 426	11 898	11 069
Energiaközpont		13 103	11 332	12 132	

Egyetemes Szolgáltatás alternatívák (amennyiben marad)

- Hogyan értelmezzük az ellátási kötelezettséget?
- Kik legyenek egyetemes szolgáltatók?
- Mekkora legyen a jogosulti kör?
- Mennyire legyen szigorú az árszabályozás?

- **Folyamatosan fennálló, tartós szerződéskötési és ellátási kötelezettség**
  - ▶ A verzió: kötelező ellátási szint (2600 napfokszám - 12°C átlaghőmérséklet), részletesen kötelmekkel/biztosítékokkal (pl. 3 gázévre szóló forrásellátottság, 1 évre lekötött földgázforrás, téli felkészülés, téli fogyasztás 60%-át kitevő tárolás stb)
  - ▶ B verzió: kötelező ellátási szint (2600 napfokszám - 12°C átlaghőmérséklet), részletes kötelmek/biztosítékok nélkül
- **Normális kereskedő ellehetetlenülése esetén, korlátozott időtartamra szóló, átmeneti ellátási kötelezettség (végső menedék)**
  - ▶ liberálisabb rendszer, normális esetben kereskedők által történő szabad áras ellátás, csak kivételes esetben lép be végső menedékes
  - ▶ ellátásból kiszoruló fogyasztók kezelése: lehetséges más módon?

- **Elkülönült szolgáltatási területek, területenként egy -kizárólagos- egyetemes szolgáltatóval**
  - tartósan fennálló ellátási kötelezettség esetén logikus választás
  - hogyan kompenzáljuk a szolgáltatókat (kell-e kompenzáció) a folyamatos rendelkezésre állásért?
- **Átfedő szolgáltatási területek, -potenciálisan- versengő egyetemes szolgáltatók?**
  - meghatározott ellátási szint, de nagy szolgáltatói mozgásszabadság (szerződéses kötelek hiánya, laza, vagy hiányzó árszabályozás) és korlátozott jogosulti kör (lakosság) esetén lehetséges alternatíva
  - nem sokban különbözik a teljesen versenyző kiskereskedelmi modelltől (csak annyiban, hogy a szolgáltató/kereskedő nem utasíthat vissza lakossági fogyasztót)

- Széles jogosulti kör
  - 20 m³/óra alatti nem lakossági (esetleg közintézményi) fogyasztók
  - ellátásbiztonsági célokat szolgálhat, laza/gyenge árszabályozás mellett célszerű
- Közepes jogosulti kör
  - lakossági fogyasztók
  - ellátásbiztonsági célokat szolgálhat, mérsékelt árszabályozást enged
- Szűk jogosulti kör
  - védendő fogyasztók (rászorulóknak és fogyatékkal élők)
  - a szociális szempontok erősebb érvényesíthetőségét engedi, szigorúbb árszabályozás mellett

Mennyire legyen szigorú az árszabályozás?

- **Ex-ante, az árak előzetes meghatározása**
    - szűkebb jogosulti kör (rászoruló fogyasztók) és az ellátási lánc szigorúbb ellenőrzése mellett
    - indokolt-e a rászoruló fogyasztók között fűtési mód szerint diszkriminálni?
  - **Ex-ante, az árak előzetes jóváhagyása**
  - **Ex-ante, az árképzési módszertan előzetes jóváhagyása**
  - **Ex-post, az árak utólagos ellenőrzése (JPE)**
    - szélesebb jogosulti kör és szabad ellátási lánc mellett
    - piaci verseny hiányában, vagy versenysérelem esetén
    - szociális szempontok kezelése a szociális ellátórendszeren keresztül: eléri a rászoruló fogyasztókat?
- Szigorú
-
- Mérsékelt
- Enyhe

- **Ellátásbiztonságra fókuszáló ESZ - szabályozás**
  - ▶ Folyamatosan fennálló, tartós szerződéskötési és ellátási kötelezettség, kötelező ellátási szint részletes kötelmek nélkül
  - ▶ Széles, vagy közepes jogosulti kör
  - ▶ Mérsékelt vagy enyhe árszabályozás/árfelügyelet (ex-post árkontroll)
  - ▶ Szociális szempontok érvényesítése az ellátórendszeren keresztül
- **Szociális szempontokra fókuszáló ESZ - szabályozás**
  - ▶ Folyamatosan fennálló, tartós szerződéskötési és ellátási kötelezettség, kötelező ellátási szint részletes kötelmek nélkül
  - ▶ Szűk jogosulti kör (szociálisan rászoruló fogyasztók)
  - ▶ Erős árszabályozás/árfelügyelet (ax-ante ármeghatározás vagy árjövähagyás)

Uniós helyzetkép és tendenciák

- 2010-ben a lakossági szegmensben 16, a kisfogyasztói szegmensben 12 uniós tagállam alkalmazott árszabályozást/árfelügyeletet
- Az árszabályozás formája több országban is nagyon enyhe, vagy formális
  - Dániában, Hollandiában pl. inkább árfelügyeletnek/ árellenőrzésnek nevezhető
- Több tagállam ellen (Olaszország, Lengyelország, Románia) bizottsági eljárás folyik a hatósági árszabályozás formája miatt
  - Románia pl. az IMF megállapodás keretében vállalta az árak rendezését)
- Milyen az EU-konform árszabályozás? Alkalmazását általános gazdasági érdek indokolja, arányos, pontosan definiált, transzparens, megkülönböztetéstől mentes és igazolható (verifiable)

Country	Market opening Final market opening date	Price regulation on 1 January 2010			
		Households	Small businesses	Medium-sized to large businesses	Energy-intensive industry
AUSTRIA	2002-10				
BELGIUM	2007-01				
BULGARIA					
CROATIA					
CZECH REPUBLIC	2007-01				
DENMARK	2004				
ESTONIA	2007-07	2009-07			
FRANCE	2007-07				
GERMANY	1998				
GREECE	2009 - 2030	2031-11	2031-11	2031-11	
HUNGARY	2007-07				
IRELAND	2007.07				
ITALY	2003-01				
LATVIA	2014-04				
LITHUANIA	2007-07				
LUXEMBOURG	2007-07				
NETHERLANDS	2004-07				
POLAND	2007-07				
PORTUGAL	2010-01				
ROMANIA	2008-07				
SLOVAK REPUBLIC	2007-07				
SLOVENIA	2007-07				
SPAIN	2003-01		2009-07	2009-07	
SWEDEN	2007-07				
UNITED KINGDOM	1998				

except: Turkey (NA), Finland (exempted from opening); except Cyprus, Iceland, Malta, Norway (no gas)

Price regulation :

	YES
	NO
	Closed market
	N.A.

Forrás: ERGEG (2010)